

8. Русанівський В.М. Дієслово – рух, дія, образ. К. : 1977. 110 с.

9. Словник української мови : в 11 т. К. : Наукова думка, 1970–1980.

10. Чубань Т., Левченко Т. Особливості сполучуваності з префіксами дієслів односпрямованого руху і дієслів різноспрямованого руху в сучасній українській мові. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2016. Вип. 16. С. 200–207.

УДК 811.111'373.45:070]:81'42:502/504

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.25.1.12>

ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ У МОВІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ МАСМЕДІА: ЛІНГВОЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

FUNCTIONING OF ANGLICISMS IN THE LANGUAGE OF MODERN UKRAINIAN MASS MEDIA: LINGUISTIC-ECOLOGICAL ASPECT

Шинкар Т.С.,

orcid.org/0000-0003-0704-0059

кандидат філологічних наук,

*старший викладач кафедри української лінгвістики та методики навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі*

Левченко Т.М.,

orcid.org/0000-0002-4275-7701

доктор філологічних наук,

*доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі*

Чубань Т.В.,

orcid.org/0000-0002-7199-0684

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі*

У статті розглянуто функціонування в сучасному медіатексті англiцизмiв, якi останнiм часом значно активiзувалися. Цi запозичення номiнують новi процеси, явища, предмети та ознаки, що з'явилися на сучасному етапi розвитку людства. Зазначено, що iншомовнi лексеми здатнi замiнити та витiснити питомi українськi слова. Зосереджено увагу на дослідженнi чинникiв i процесiв, що або негативно, або позитивно впливають на стан та розвиток мови як знакової системи. Особливу увагу придiлено експансiї iншомовних слiв, зокрема запозичень з англiйської мови. Закцентовано увагу на новiй галузi мовознавства – еколінгвiстицi, адже саме ця наукова галузь об'єднує екологiю й лiнгвiстику та вивчає взаємодiю мiж мовою, людиною як мовною особистiстю i навколишнiм середовищем та перебуває в процесi активного становлення.

Досліджено, що в українській мові серед запозиченої та iншомовної лексики перебувають саме англiцизми. Вони проникають майже в усi сфери життя соцiуму, що дає змогу виокремити тематичнi групи їх функціонування у мовi масмедiа: «Полiтика», «Економiка», «Наука й технiка», «Спорт», «Засоби масової комунiкацiї» тощо. Кожна iз названих тематичних груп мiстить англiцизми, поява яких в українській мовi зумовлена потребою найменування нової реалiї. Глобалiзацiйнi процеси, що відбуваються в сучасному свiтi, охопили практично всi сфери суспiльного життя, тому межi вживання й активного запозичення англiцизмiв не завжди чiтко окресленi.

Зроблено висновки, що в мовi друкованих ЗМi лексико-семантична система й надалі продовжує розвиватися в руслi тенденцiї iнтернацiоналiзацiї, або глобалiзацiї, що засвiдчує активне запозичення iншомовної лексики, зокрема в мову масмедiа активно проникають англiцизми, що позначають сучаснi реалiї, пов'язанi з наукою й технiкою, суспiльно полiтичними процесами та iн.

З'ясовано, що англiцизми значно впливають на формування сучасного словника. Однак, не варто допускати, щоб будь-якi запозичення входили в мову стихiйно та невмотивовано, адже часто яскраве та привабливе запозичене слово може бути непродуктивним у системi сучасної української мови та засмiчувати її. Саме екологiя мови вивчає негативнi тенденцiї у слововживаннi iншомовних слiв, а також шляхи збагачення i вдосконалення мовлення, що є важливим та актуальним питанням.

Ключові слова: запозичена лексика, англiцизми, медіатекст, iнтернацiоналiзацiя, глобалiзацiя, еколінгвiстика.

The article examines the functioning of anglicisms in modern media texts, which have become significantly more active recently. These borrowings nominate new processes, phenomena, objects and signs that have appeared at the modern stage of human development. It is noted that foreign lexemes are capable of replacing and displacing specific Ukrainian words. Attention is focused on the study of factors and processes that either negatively or positively affect the state and development of language as a sign system. Special attention is paid to the expansion of foreign words, in particular borrowings from the English language. Attention is focused on a new field of linguistics – ecolinguistics, because it is this scientific field that combines ecology and linguistics and studies the interaction between language, a person as a linguistic individual and the environment and is in the process of active formation.

It has been studied that in the Ukrainian language there are anglicisms among borrowed and foreign vocabulary. They penetrate into almost all spheres of social life, which makes it possible to single out thematic groups of their functioning in the language of the mass media: "Politics", "Economy", "Science and technology", "Sports", "Means of mass communication", etc. Each of the named thematic groups contains anglicisms, the appearance of which in the Ukrainian language is due to the need to name a new reality. Globalization processes taking place in the modern world have covered almost all spheres of social life, therefore the boundaries of the use and active borrowing of anglicisms are not always clearly defined.

It was concluded that the lexical-semantic system in the language of print media continues to develop in line with the trend of internationalization, or globalization, which testifies to the active borrowing of foreign vocabulary, in particular, anglicisms are actively penetrating the language of the mass media, which denote modern realities related to science and technology, socio-political processes, etc.

It was found that anglicisms significantly influence the formation of modern vocabulary. However, one should not allow any borrowings to enter the language spontaneously and unmotivated, because often a bright and attractive borrowed word can be unproductive in the system of the modern Ukrainian language and clog it up. It is the ecology of language that studies negative trends in the use of foreign words, as well as ways of enriching and improving speech, which is an important and urgent issue.

Key words: borrowed vocabulary, anglicisms, media text, internationalization, globalization, ecolinguistics.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку мовознавчої науки з'явилася нова галузь – еколінгвістика, яка об'єднує екологію й лінгвістику та вивчає взаємодію між мовою, людиною як мовною особистістю і навколишнім середовищем. Еколінгвістика перебуває в процесі активного становлення. Досліджуючи проблеми мовного та мовленнєвого середовища в їх динаміці, ця наука розглядає проблеми мовної та мовленнєвої деградації, здійснює аналіз чинників, що негативно впливають на розвиток мови.

На думку українських та зарубіжних мовознавців, еколінгвістика, або лінгвоекотологія, – це міждисциплінарна галузь лінгвістики, яка тісно взаємодіє з низкою дисциплін, зокрема із соціолінгвістикою, етнолінгвістикою, етнопсихологією, лінгвокультурологією, юрислінгвістикою, лінгвоконфліктологією, а також з історією конкретних народів, їхніх культур і мов. Предметом вивчення еколінгвістики є стан мови як складної семіотичної системи, зумовлений якістю середовища її перебування й функціонування, зокрема соціальними та іншими екстралінгвістичними чинниками, що негативно або позитивно впливають на мовну свідомість соціуму та, як наслідок, на мову та його мовну реалізацію; спричинений способами, а також засобами захисту мови від негативних впливів та шляхів їх поповнення і розвитку. Тобто еколінгвістика сфокусована на дослідженні чинників і процесів, що як негативно, так і позитивно впливають на стан та розвиток мови як знакової системи. Однією з актуальних проблем еколінгвістики мовознавці вважають

експансію іншомовних слів, зокрема запозичень з англійської мови.

Лінгвістичними причинами запозичення іншомовної лексики науковці називають поповнення словникового запасу української мови, розширення засобів номінації, усунення багатозначності питомого слова, вищий ступінь термінологічної визначеності запозичуваної лексеми [6, с. 9]. Окрім того, серед основних причин запозичення лексики – потреба в нових одиницях номінації, необхідність розмежування понять певної терміносфери, тенденція до номінації цілісного поняття одним словом та соціально-психологічні причини [2, с. 229]. Також лінгвісти зазначають, що поповненню української мови запозиченнями сприяє процес універсалізації та інтернаціоналізації словникового складу, виявлений через уживання коротких, а отже, економних з погляду мовленнєвих зусиль лексем [3, с. 22].

Аналіз останніх досліджень. Розвиток еколінгвістики, лінгвоекотології чи екології мови як нової галузі науки пов'язаний з іменами таких зарубіжних дослідників: Е. Хауген, В. Ф. Макей, А. Філл, Л. В. Савельєва, О. П. Сковородников та ін. Уперше ці поняття запропонував американський мовознавець Ейнар Хауген. Він розглядав екологію мови як науку про взаємодію мови і суспільства в прагматичному аспекті.

Англiцизмив мові української преси є предметом вивчення Л. М. Архипенко, Є. А. Карпіловської, Н. Ф. Клименко, Д. В. Мазурик, Н. О. Попової, Л. В. Струганець, О. А. Стишова, Т. М. Рудакової та інших. Англійські слова та словосполучення

привертають увагу читача, а їхнє функціонування в тексті виконує конкретні цілі. Поява в сучасній українській мові англіцизмів виявляє активні динамічні процеси в сучасному українському лексиконі.

Як наголошують Л. М. Архипенко та Т. М. Рудакова, у мовознавстві немає усталеної думки щодо тлумачення поняття «запозичення» та «іншомовні слова» [1, с. 37]. На цьому також акцентує увагу О. А. Стишов, який стверджує, що серед науковців немає єдиного погляду щодо термінологічного позначення слів, запозичених з інших мов: одні лінгвісти послуговуються поняттям «запозичення», інші – «іншомовні або чужомовні слова; представники діаспори – терміном «енґражизми». Науковець подає терміни-синоніми, – «запозичення», «етранжизми» та «іншомовні слова» [4, с. 241]. У нашому дослідженні послуговуємося терміном «запозичення», що, на нашу думку, чіткіше характеризує лексичні одиниці, які запозичені з однієї мови до іншої внаслідок контактування носіїв мови.

Постановка завдання. Мета статті в тому, щоб дослідити процеси входження запозичених слів у сучасний лексикон української мови та прослідкувати особливості їх функціонування в медіатексті, враховуючи лінгвоекологічний аспект.

Виклад основного матеріалу. Нині зарубіжні мовознавці все частіше говорять про появу так званих «підмов», які є сумішшю слів певної мови з англіцизмами: *Denglish*, *Franglais*, *Polglish*, *Espanglish*, через що багато науковців почали непокоїтися. Питання експансії англіцизмів порушується і в ЗМІ. Відтак, у Німеччині існує об'єднання «Німецька мова» (*Verein Deutsche Sprache*), тобто громадянська ініціатива, об'єднання, що виступає проти надмірного використання англійських слів у німецькій мові. У Франції введено в дію закони, що регулюють вживання запозичень у засобах масової інформації, існує навіть квота для радіо, тобто певний відсоток пісень, які повинні виконувати французькою мовою. Однак кількість англіцизмів не зменшується, що передовсім пов'язано з глобалізацією і взаємопроникненням культур, віддзеркалених у мові, адже кожна мова безперешкодно переймає щось в іншій.

Англійська мова є не тільки офіційною мовою більш ніж в 50 країнах світу, а й мовою міжнародного бізнесу, електроніки, комп'ютерних розробок, однією з офіційних мов різних міжнародних організацій (наприклад, ООН, НАТО, ЮНЕСКО). Тому природно, що кількість запозичень з англійської в інших мовах постійно зро-

стає. Звідси виникає запитання про доцільність вживання таких слів. Звісно, наявність запозичень у мові, їхнє вживання та фіксація в словниках може розцінюватися позитивно тільки в тому випадку, якщо вони збагачують мову, сприяють її розвиткові. Використання англіцизмів можна виправдати й у разі їхньої необхідності та неможливості заміни відповідними словами мови, яка їх запозичує. Незважаючи на окреслені проблеми, збільшення кількості запозичень, переважно англіцизмів, як в українській мові, так і в європейських, має швидше негативний характер. Мова постійно поповнюється різними запозиченнями, які проникають у лексикон громадян через телебачення, пресу, соціальні мережі, Інтернет-сайти тому і сприймається переважно негативно.

Останні десятиліття можна схарактеризувати трансформацією уявлень про мовні норми, зміни в системі мовних стилів, нові умови існування публіцистики, що є наслідком нормативних змін у сучасній українській мові, культурі мовлення та системі мови загалом. Українська мова зазнала активних змін як система й засіб комунікації. Опозиція до нормативності в різних аспектах її вияву є однією із характерних ознак мови сучасних засобів масової комунікації. Дослідження ролі та функцій мови засобів масової комунікації в динаміці мовних процесів на інтерлінгвальному рівні передбачає аналіз масмедіа та механізмів взаємодії мовних рівнів, зокрема таких, як способи сполучуваності лексичних одиниць, функціонально-стильова стратифікація запозичень і взаємовплив різних стилів сучасної української мови.

Англіцизми проникають майже в усі сфери суспільного життя, що дозволяє виокремити тематичні групи їх функціонування у мові засобів масової комунікації: «Політика», «Наука й техніка», «Спорт», «Засоби масової комунікації» тощо. Практично до кожної тематичної групи належать англіцизми, які з'явилися в українській мові через потребу в найменуванні нової реалії. Звісно, глобалізаційні процеси, що відбуваються в сучасному світі, охопили практично всі сфери суспільного життя, тому межі використання й активного запозичення англіцизмів досить широкі.

У тематичній групі «Політика» активне запозичення англійської лексики відбувається в період змін у політичному житті держави, а також у період соціальних зрушень. Серед таких слів виокремлюємо наступні: укр. *хепенінг* – англ. *happening* замість українського – *подія*, *випадок*; укр. *прес-реліз* – англ. *press release* замість

українського – *короткий документ*, укр. *брифінг* – англ. *briefing* замість українського – *короткий публічний виступ*, укр. *снічрайтер* – англ. *speechwriter* замість українського – *складач промов*, укр. *аплікант* – англ. *applicant* замість українського – *заявник*, укр. *стартап* – англ. *startup* замість українського – *почин, початок* тощо, наприклад: *Ось ми з вами звикли в Україні до нестабільності – в нас постійно «хепенінги» відбувається* (Громадське телебачення, 23.05.2020); *Поліція негайно видалила всі скрипти зі своїх сайтів і випустила прес-реліз про те, як складно стало ловити злочинців* (Український тиждень, 06.02.2022); *Міністр охорони здоров'я Максим Степанов на брифінгу заявив, що на ситуацію має звернути увагу Національна поліція України* (Високий Замок, 25.09.2020) *Снічрайтер президентської кампанії мільярдера Дональда Трампа 65-річна Мередіт Маківер у середу публічно зізналася, що запозичила частину тексту для промови* (www.ukrinform.ua, 21.07.2016); *Кожного року один аплікант може подати лише одну заявку* (Високий Замок, 26.09.2016). *А задуману як інструмент пільгового кредитування стартапів серед малого й середнього бізнесу «5–7–9» програма доступних кредитів за майже два роки вона забезпечила видачу інвестиційних кредитів заледве на \$300 млн.* (Український тиждень, 26.01.2022). Активізація англіцизмів у медіатексті має інтернаціональний характер і віддзеркалює наслідки процесів глобалізації та комп'ютеризації України. Крім того, запозичення називають нові явища і предмети, які з'являються в житті суспільства.

До тематичної групи «Наука і техніка» належить значна кількість англіцизмів, що активно функціонують у мові засобів масової комунікації. Серед них немало лексем стали загальноживаними (укр. *сайт* – англ. *site* (відповідник в українській мові – *місце в мережі*), укр. *браузер* – англ. *browser* (відповідник в українській мові – *переглядач*), укр. *файл* – англ. *file* (відповідник в українській мові – *тека*), укр. *принтер* – англ. *printer* (відповідник в українській мові – *друкувальний апарат*), укр. *сканер* – англ. *scanner* (відповідник в українській мові – *зчитувач*), але, крім слів, які мають замітники в українській мові, є слова, у яких їх немає. Серед них – укр. *ноутбук* – англ. *notebook*, укр. *процесор* – англ. *processor*, укр. *монітор* – англ. *monitor* тощо. Вони легко і швидко асимілюються в мовному просторі України, втрачаючи експресію. Серед нових слів-запозичень багато є незрозумілих для пересічних громадян, адже вони належать до професійного мовлення

ІТ-працівників. Відтак, у мові засобів масової комунікації вживають англіцизми, які також не мають відповідників в українській мові, наприклад: укр. *адаптер* – англ. *adapter*; укр. *плоттер* – англ. *plotter*; укр. *каттер* – англ. *cutter*; укр. *лептон* – англ. *laptop*; укр. *софтвєр* – англ. *software*; укр. *десктоп* – англ. *desktop*; укр. *чипсет* – англ. *chipset*. Наприклад: *Зокрема, використання російських апаратів вимагало спеціальних адаптерів, яких не було в лікарнях* (Українська правда, 20.10.2020); *Їм крім відомого всім устаткування потрібні ще й спеціалізовані агрегати – наприклад, плоттери або каттери, як їх ще називають* (Газета по-українськи, 20.06.2017); *Summit виробляє обчислення в мільйон разів швидше, ніж звичайний лептон* (День, 09.06.2018); *Є відомі ІТ-компанії, які я не називатиму, де програмісти створювали софтвєр для банку* (Українська правда, 24.09.2015); *Зараз на смартфоні тримаю тільки ті додатки, функції яких не можна замінити десктопом* (ТСН, 04.09.2019); *Можливості камери, дисплея та зв'язку Galaxy S21 Ultra реалізуються завдяки найсучаснішому чипсету* (ТСН, 15.01.2021). Адаптація англіцизмів, пов'язаних із розвитком науки і техніки, засвідчує толерантне ставлення однієї мовної спільноти до інших мовних культур і цивілізацій. Уважаємо, що показник «лінгвістичної толерантності» відіграє дуже важливу роль у сучасному глобальному міжкультурному просторі.

Сучасна українська публіцистика активно послуговується англіцизмами, що активізовані в професійній сфері працівників засобів масової комунікації: укр. *квіз* – англ. *quiz* замість українського словосполучення *інтелектуальна вікторина*, укр. *прайм-тайм* – англ. *prime time* замість українського – *найкращий час*, укр. *фактчекінг* – англ. *fact checking* замість українського – *перевірка фактів*, укр. *нюз рум* – англ. *news room* замість українського – *кімната, де готують новини*, укр. *контент-фєкторі* – англ. *content factory* замість українського – *медіаорганізація, медіанідприємство*, укр. *інфотейнмент* – англ. *infotainment* замість українського – *розважальна програма* тощо. Запозичення тематичної групи «Засоби масової комунікації» часто вживають журналісти, розповідаючи про власну професію та специфіку своєї роботи, напр.: *Яким чином, артист поки що не розкриває, але каже, що підготував якийсь квіз* (ТСН, 18.12.2020); *Якщо не створювати негативних прецедентів, весною на всіх каналах будуть українські серіали в прайм-таймі* (День, 03.07.2015); *Саме в розрахунок на нього працюють автори «вкідів», прекрасно*

знаючи про відсутність **фактчекінгу** (перевірки фактів) в українських редакціях (Український тиждень, 29.01.2015); У **нюз румі** працюють редактори, які безпосередньо творять новини каналу (День, 6.10.2016); Головне, що ми пропонували, – створити російську новинну агенцію, **контент фекторі**, яка випускала б специфічні типи передач (Український тиждень, 2.10.2015); Телеканал «1+1» розпочав роботу над першим в Україні денним шоу у форматі **інфотеймент** – «Твій день» (ТСН, 16.02.2021). Наявність англіцизмів у медіатексті, який здійснює максимально орієнтований вплив на реципієнта, засвідчує, що в сучасному українському суспільстві високо цінується англійська мова та англо-американська культура. Переважання англійських запозичень над українськими словами-синонімами пояснюється тим, що володіння ними демонструє престижність мовця в певних колах.

Значна кількість англіцизмів припадає на тематичну групу «Спорт», поповнення якої новими словами обґрунтовано тим, що в Україні, з'явилися нові види спортивних змагань, а звідси – необхідність їхньої номінації. У медіатекстах часто вживають слова: укр. *лайнсмен* – англ. *linesman* замість українського відповідника *помічник судді*, укр. *хавбек* – англ. *half-back* замість українського – *півзахисник*, укр. *роуп-джампінг* – англ. *ropejumping* замість українського *стрибок із мотузкою*, укр. *рафтинг* – англ. *rafting* замість *спуск гірською річкою на човні*, укр. *фартинг* – англ. *farthing*, укр. *віндсерфінг* – англ. *windsurfing* замість українського *катання на дошці з парусом*, укр. *скайдайвінг* – англ. *skydiving* замість українського *парашутизм*, укр. *овертайм* – англ. *overtime* замість українського *додатковий час* тощо. Наприклад: *Поєдинок обслуговувала суддівська бригада зі США. Головний арбітр – 37-річний Ісмаїл Ельфатх, лайнсмени – Кайл Аткінс і Корі Паркер, четвертий рефері – Абделькадер Зітуні з Таїті* (День, 15.06.2019); *За хвилину до закінчення основного часу гри відзначився динамівський хавбек Георгій Цітайшвілі* (День, 15.06.2019); *У Буковелі на Івано-Франківщині припинив роботу атракціон, де під час роуп-джампінгу обірвався страховий трос* (ТСН, 19.08.2019) тощо. Засвідчуємо, що нова спортивна лексика, зокрема запозичення з англійської мови, становить великий і різноманітний пласт слів сучасної української мови. Уважаємо, що на процес проникнення в тематичну групу «Спорт» англіцизмів впливає те, що українські спортсмени беруть участь у різних змаганнях, конкурсах, олімпіадах тощо міжнародного значення, де часто вживають

саме англійську мову, яка є мовою міжнародного значення.

Висновки. Екологічна рівновага англійської мови на сучасному етапі визначена як нестійке явище, для якого характерне домінування й глобальне поширення в українській мові, що зумовлює поступову зміну поняття нормативності мови. Експансія англіцизмів в українській мові перших двох десятиліть XXI ст. створює негативну мовну ситуацію, яку вважаємо соціально небезпечною, адже вона формує лінгвоекотологічні порушення і сприяє вербальній агресії. Толерантність суспільства до подібних явищ сигналізує про зміни в масовій свідомості людей, появи нових типів міжособистісних відносин і стереотипів поведінки.

Спостерігаємо тенденцію до зростання кількості запозичень, серед яких домінують англіцизми. Мовна дифузія спричинена активним входженням соціально-культурних, економічних й політичних реалій у щоденне життя та засвоєнням значної кількості запозичень. Розглянувши приклади запозичень з англійської мови, можна зробити висновок, що вони переважно з'являються в українській мові через те, що читач більш вагомими вважає складні, незвичні та взагалі неукраїнські слова, які, на думку багатьох журналістів, надають значущості мові сучасних масмедіа. Аналізовані приклади також підтверджують невиправдані запозичення з англійської мови, які мають еквіваленти в українській мові та принагідно можуть бути замінені на українські відповідники.

Виправданим використанням запозичень є лише у випадку, коли ці слова, адаптовані українською мовою, повністю відповідають вимогам мовної культури:

- 1) органічно вписалися в науковий стиль мовлення;
- 2) відповідають літературній нормі;
- 3) їх використання в мові відбувається в рамках теми і мети спілкування (наукової, політичної, економічної).

Англіцизми значно впливають на формування сучасного словника. Проте не можна допустити, щоб запозичення входили в мову стихійно та невмотивовано, адже часто яскраве і привабливе запозичене слово є зовсім непродуктивним у системі сучасної української мови, і лише засмічує її. Тому, аби протидіяти багатьом негативним тенденціям у слововживанні, у пошуках шляхів збагачення і вдосконалення мовлення варто вивчати екологію мови, що нині є важливим та актуальним питанням. Тому перспективи подальших досліджень убачаємо в продовженні вивчення лінгвоекотологічних аспектів української мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Архипенко Л. М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця XX – початку XXI ст.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2005. 314 с.
2. Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2008. 336 с
3. Попова Н. О. Структурно-семантичні особливості новітніх лексичних запозичень з англійської в українську мову (90-і рр. XX ст. - початок XXI ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Запоріжжя, 2005. 19 с.
4. Стишов О. А. Українська лексика кінця XX століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2003. 388 с.
5. Струганець Л. В Динаміка лексичних норм української літературної мови XX століття. Тернопіль : Астон, 2002. 352 с.
6. Фурса В. М. Семантико-граматичне та словотвірне освоєння невідмінюваних імен. Київ : Інститут української мови НАН України, 2005. 252 с.